

Fries Erfgoed Collectief

Kennissessie 1 Verbeteren water- en bodemsysteem

Groen Parklandschap Trynwâlden (GLB Planvorming gebiedsontwikkeling Fryslân)

Datum 25 september 2025
Locatie Wetterskip Fryslân
Kenmerk 755 04 307 250925

Aanwezigen	Henk Sikma	Wetterskip Fryslân
	Jan van der Velde	Wetterskip Fryslân
	Peter Visser	Wetterskip Fryslân
	Irene Vries	Wetterskip Fryslân
	Mark Bosloper	Gemeente Tytsjerksteradiel
	Fokke Jan de Jong	It Fryske Gea
	Willem Molenman	Staatsbosbeheer
	Els van der Laan	Fries Erfgoed Collectief
	Jelle Schotanus	Fries Erfgoed Collectief
Afwezig	Hannah Postma	Fries Erfgoed Collectief
	Yke Visser	Gemeente Tytsjerksteradiel
	Evert Veenstra	Firma Veenstra

1. Inleiding

Tijdens de eerste FEC-kennissessie is met diverse gebiedspartijen gesproken over de huidige uitdagingen en toekomstige kansen in het beheer van water- en bodemsystemen. Het doel van de sessie was om gezamenlijk inzicht te krijgen in de urgentie voor gebiedsopgaven. En om te verkennen welke maatregelen op korte en lange termijn kansrijk zijn.

Het blijkt dat waterhuishouding, bodemdaling, landbouwtransitie en natuurwaarden sterk met elkaar verweven zijn. Door kennis te bundelen en praktijkervaringen te delen, ontstaat een beter beeld van de mogelijkheden én de knelpunten.

2. Toelichting Jan van der Velde

Jan van der Velde opent de sessie met een presentatie over de gebiedsopgave van het Wetterskip in De Alde Feanen. Net als in het parklandschap Trynwâlden speelt hier de problematiek van verdroging en bodemdaling, zij het op een kleinere schaal. Deze uitdagingen hebben grote invloed op het gebied en vragen om gerichte maatregelen. Het Wetterskip heeft daarom verschillende ingrepen doorgevoerd. Waterconservering blijkt essentieel in de strijd tegen verdroging, terwijl ook relatief kleine ingrepen, zoals het verhogen van duikers, al een merkbaar positief effect kunnen hebben. Dankzij de presentatie kregen de aanwezigen een helder beeld van de actuele opgaven in Friesland en de manier waarop het Wetterskip hiermee omgaat.

3. Doel kennissessie 1:

- Verbeteren van de waterkwaliteit- en kwantiteit
- Gezonde bodem

Thema's

• Verbeteren Waterkwaliteit- en kwantiteit

- Water vasthouden in polders (retentiegebieden, flexibeler peilbeheer).
- Boezembeheer en discussies over peilstanden (gescheiden boezempeil, dubbele boezems).
- Variatie in waterbehoeften afhankelijk van seizoenen, landbouw en natuur.
- Kansen voor lokaal water vasthouden (kleinere ingrepen, vooral maatwerk).
- Vooral infiltratie binnen Parklandschap Trynwâlden, kwel beperkt (moet aan de hand van bodemkaarten achterhaald worden hoe deze verdeling er precies uit ziet).
- Weidevogelgebieden spelen een belangrijke rol bij keuzes rond retentie en peilverhoging.
- Ecologische kwaliteit water (voedselrijkdom door bladval en beheer).

• Gezonde bodem

- Grondwaterstand verhogen werkt positief, maar niet overal toepasbaar.
- Bodemopbouw en variatie in gebieden (veen, zand, klei) vragen om maatwerk.
- Toekomst van landbouw op lage veengronden wordt kritisch bekeken (mogelijk functiewijzigingen).
- Natuurinclusieve landbouw en pilots in samenwerking met boeren genoemd.
- Zorgen om effecten van langdurige onderwaterzetting op bodemleven en natuur.

4. Samenwerking en proces

- Verwachtingsmanagement is cruciaal om draagvlak te behouden bij boeren en gebiedspartijen.
- Er zijn zorgen over de wijze van communicatie bij het stapelen van opgaven (bijv. KRW en nieuwe plannen).
- Gebrek aan duidelijke 'trekkers' en gebiedscommissies; provincie wordt vaak als logische trekker gezien.
- Samenwerking met rioolbeheerders en lokale aanspreekpunten wordt als waardevol ervaren.

5. Gebiedsopgaven

• Water vasthouden en beter verdelen:

- Flexibel peilbeheer (bandbreedte in plaats van vast peil).
- Gescheiden boezempeilen / dubbele boezemconstructies.
- Lokale retentiegebieden (neem voorbeeld aan Zuidoost Friesland, Binnenmiede/Weeshuispolder potentieel geschikte gebieden).
- Gebiedsgerichte maatregelen (verhogen van duikers bijvoorbeeld).
- Bescherming en versterken weidevogelgebieden bij water- en peilmaatregelen.

• Bodem & grondgebruik:

- Bodemkwaliteit verbeteren en maaiveld daling tegengaan.
- Ondersteuning natuurinclusieve landbouw en pilots in samenwerking met boeren.
- Heroriëntatie landbouw in laaggelegen veengebieden.

- Onderzoek nodig naar effecten van onderwaterzetting op bodemleven en omringende vegetatie.
- Bestrijden exoten (rivierkreeften zijn een bedreiging voor de biodiversiteit in de sloten, verspreiden zich als een olievlek).

6. Maatregelen voor korte en lange termijn

- Korte termijn (tot 2027): uitvoerbare, concrete maatregelen ('laaghangend fruit').
- Lange termijn (2050+): grotere transitie, bijv. functiewijzigingen landbouwgronden, structureel ander waterpeilbeheer.
- Benadrukt: balans vinden tussen quick wins en structurele, lange termijnvisies.
- Inrichten gebiedscommissies/trekkers (rol provincie, waterschap, gemeenten).
- Verbinden van KRW-opgaven met gebiedsgericht werken.
- Duidelijke communicatie en verwachtingsmanagement richting agrariërs en lokale bewoners.

7. Conclusie

Waterkwaliteit en -kwantiteit en een gezonde bodem zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Deze thema's kunnen alleen in samenhang effectief worden aangepakt. Er is kennis, ervaring en betrokkenheid aanwezig bij de verschillende partijen om de vertaling van ideeën naar concrete, uitvoerbare maatregelen uit te werken. Het benadrukt de noodzaak van een gezamenlijke aanpak. Op korte termijn liggen er kansen om met relatief eenvoudige maatregelen, zoals flexibel peilbeheer, lokale retentiegebieden en kleinschalige pilots, snel resultaat te boeken. Deze quick wins zijn niet alleen belangrijk om de eerste effecten zichtbaar te maken, maar ook om vertrouwen en draagvlak te creëren bij boeren, natuurorganisaties en andere betrokkenen. Een tastbaar resultaat motiveert partijen om actief mee te blijven denken en werken.

Tegelijkertijd is het onvermijdelijk dat er op de langere termijn ingrijpendere keuzes gemaakt moeten worden. Bodemdaling, landbouwtransitie en natuurbehoud vragen om structurele veranderingen in landgebruik, waterbeheer en samenwerking. Deze keuzes zullen niet altijd eenvoudig zijn, maar zijn noodzakelijk om een toekomstbestendig en veerkrachtig watersysteem te realiseren.

Een belangrijke voorwaarde voor succes is een helder en transparant proces. Goede communicatie, verwachtingsmanagement en duidelijke rolverdeling (bijvoorbeeld via gebiedscommissies en trekkers) zijn cruciaal om draagvlak te behouden. Daarbij is het van belang dat niet alleen overheden en waterschappen, maar juist ook boeren en bewoners structureel betrokken worden. Hun kennis van de praktijk en hun bereidheid tot samenwerking bepalen in hoge mate of de voorgestelde maatregelen kans van slagen hebben.

Samenvattend is er een solide basis nodig om gezamenlijk stappen vooruit te zetten, mits er balans wordt gevonden tussen korte termijn maatregelen en lange termijn transitie. Alleen door kennis te bundelen, verantwoordelijkheden te delen en samen te werken, kan worden gewerkt aan een robuust watersysteem en een gezonde bodem.

8. Vervolgafspraken

- Het Wetterskip levert de volgende kaarten aan (van het gebied):
 - Kaart drooglegging
 - Leggerkaart
 - Gebieden Kader Richtlijn Water met maatregelen
- Het Wetterskip laat weten wie de vaste contact persoon is.
- Het Wetterskip gaat toetsen welke KRW-opgaven nog actueel zijn.
- Het FEC maakt het gebiedsperspectief voor het watersysteem
 - De begrenzing wordt aangepast
 - Er worden verbindingzones toegevoegd (van oost naar west)
- Het is gewenst dat de provincie nauwer betrokken wordt bij de projectopgave.

9. Planning

- **6 oktober:** Kennissessie 2,
Natuurinclusieve landbouw, biodiversiteit en natuur
- **16 oktober:** Kennissessie 3,
Herstel landschapselementen, groen erfgoed en agroforestry
- **23 oktober:** Concept gebiedsperspectief per mail
- **6 november:** Ambtelijke reactie gebiedsperspectief
- **12 november:** Inspiratieavond draagvlak
- **20 november:** Bestuurlijke afstemming
- **medio december** Bestuurlijk besluit